

جناب آقای مهندس عطایان

مدیریت محترم عامل چهارم

موضوع: پرسشنامه

با سلام؛

احتراماً؛ در خصوص پرسشنامه های واحد تهیه شده در سطح روستا و خانوار توسط گروههای کارشناسی، ضمن تقدیر و تشکر از گروههایی که در تهیه این پرسشنامه قبول زحمت فرمودند موارد ذیل به استحضار می‌رساند:

۱- پرسشنامه روستا:

با توجه به شرح خدمات " طرح توسعه پایدار منظومه های روستایی " و " طرح توسعه روستایی و اشتغالزایی " پرسشنامه تهیه شده بطور کلی پاسخگوی نیازهای شرح خدمات نبوده و نیاز به اصلاح ساختاری و کلی می‌باشد. به لحاظ تکنیک های پرسشگری فاقد ساختار منسجم بوده و علاوه بر آن به لحاظ فنی دارای اشکالات فراوانی می‌باشد. در ادامه به مواردی که در این پرسشنامه مطرح می‌باشد، اشاره می‌گردد:

- سوال ۳. شیوه آبیاری زمین های آبی: تقسیم بندی شیوه آبیاری به آبیاری سنتی (غرقابی) و آبیاری مدرن (تحت فشار) به لحاظ فنی نادرست می‌باشد. زیرا آبیاری سنتی خود دارای روش های مختلفی هست که مورد استفاده قرار می‌گیرد و صرفاً نمی‌توان به آنها غرقابی اطلاق نمود بنابراین استفاده از کلمه روش سنتی کفایت می‌کند. بجای آبیاری مدرن نیز استفاده از عنوان "سامانه های نوین آبیاری" توصیه می‌گردد. که خود شامل آبیاری قطره ای، بارانی کلاسیک ثابت و متحرک، ویل موو، سنتریپوت، لینیرو و ... می‌گردد.

سوالات پیرو سوال شماره ۳ در جمله بندی و استفاده صحیح از افعال نیاز به بازنگری دارد. همچنین در خصوص واحد بکار گرفته شده برای آب مصرفی کشاورزی "مترمربع" واحد غیر معمول در کشاورزی بوده و اصولاً در این مورد معمولاً آب مصرفی کشاورزی به صورت حجمی و یا از هکتار استفاده می‌گردد. بر پایه آیین نامه نحوه تعیین آب بهای مصرفی برای نحوه محاسبه قیمت آب از هکتار استفاده می‌شود.

در سطر آخر سوال ۳ نیز برای سوال مطرح شده هیچ لزومی برای استفاده از طیف لیکرت نبوده و مهمتر اینکه این سوال بسیار مهم بوده و صرف پر سیدن کاهش آب کشاورزی موضوع مهمی مغفول می ماند. که بهتر است دلایل و آثار آن نیز مورد سوال قرار گیرد.

سوال ۴. ماشین آلات و سطح مکانیزاسیون روستا: این سوال مشخص نیست در راستای کدام بند شرح خدمات طرح شده است و آیا الزاما تعیین درجه مکانیزاسیون کشاورزی کمکی به مطالعات خواهد نمود؟ درجه مکانیزاسیون بحث تخصصی است که از حیثه این مطالعات و کارشناسان حاضر در این مطالعات خارج است. بالا بودن درجه مکانیزاسیون صرفا نشان دهنده توسعه کشاورزی نبوده و بعضاً منافی با اهداف کشاورزی توسعه پایدار می باشد و عالی ایحال طرح این سوال هیچ ضرورتی برای این مطالعات ندارد.

سوال ۵. زمینه های شغلی و تعداد شاغلین روستا: به استحضار می رساند که وظیفه مشاور سرشماری نمی باشد و تمامی اعداد ارقامی که در پرسشنامه استخراج می شود عمدتاً جنبه کیفی داشته و استفاده از برخی داده های کمی بخصوص داده هایی که دارای منابع و مرجع رسمی می باشند غیر قابل استناد خواهد بود. نحوه طرح این سوال بگونه ای است که سرشماری قلمداد شده و علاوه بر اینکه دهیار قادر به پاسخگویی نخواهد بود، ارقام بدست آمده نیز غیر رسمی و قابل استناد نمی باشد.

سوال شماره ۶. مهمترین تولیدات کشاورزی روستا، به ترتیب اهمیت: سوال خوبی بوده ولی به کمی اصلاح و بازنگری نیاز دارد.

سوال شماره ۷. تولید و فروش محصولات دامی روستا: این سوال نیز سوال خوبی بوده و نیاز به بازنگری دارد ولی نکته مهم که در سوال ۶ نیز وجود دارد، اینست که همانگونه مستحضرید در شرایط فعلی بخش عمده ای از محصولات تولیدی روستا توسط دلالان خریداری می گردد، لذا تعیین اینکه دلالان محصولات خریداری شده را به کدام شهر و یا استان می برند با توجه به مباحث روابط، جریان و پیوندها اهمیت دارد.

سوال شماره ۸. مهمترین تولیدات دامی فرآوری شده لبنی روستا، به ترتیب اهمیت: محصولات فرآوری شده تولیدات دامی اصولاً محصولات فرآوری شده ای مهم و مد نظر است که در داخل روستا تولید شود و نه خارج از روستا فرآوری شود. در صورتیکه مواد پایه از روستا برای فرآوری خارج و محصول فرآوری شده مجدد به روستا برای عرضه به بازار بازگردد اهمیت دارد که عملاً این امر بسیار نادر است به ویژه در زمینه

فرآوری شیر و اصول روستاهایی که دارای پایه فعالیت دامداری بوده فرآوری این محصول انجام می گردد. بطور کلی این سوال نیاز به بازنگری و اصلاحات ساختاری دارد.

سوال شماره ۹. سایر تولیدات مهم در روستا: این سوال می باید توسط هر یک از مشاوران با توجه به شرایط محدوده مورد مطالعه تنظیم گردد.

سوال شماره ۱۰. مشخصات واحدهای صنعتی، معادن و صنایع دستی روستا: با توجه به اهمیت صنایع دستی روستا و مسایل ویژه مربوط به آن پیشنهاد می گردد صنایع دستی جداگانه و با جزئیات بیشتری مورد بررسی قرار گیرد.

سوال شماره ۱۱. توجه به اصلاح نژاد و ارتقا بهره وری در دام در روستا (امتیاز از ۰ تا ۵ در هر آیتم): این سوال بسیار مبهم و ضرورت طرح آن مشخص نمی باشد. مگر کار مشاور ورود به جزئیات مسایل دامپروری و اصلاح نژاد می باشد؟ جیره نویسی دام چه رهنمودی به مشاور می دهد. کلا این سوال چه ارتباطی با موضوع مطالعات دارد؟ مشاور فقط در مبحث دام موضوعات کلی را بررسی نموده و برخی مطالب به عنوان نقاط قوت و مشکلات مورد بررسی قرار می گیرد. این سوال می باید حذف گردد.

سوال شماره ۱۲. توجه به اصلاح نژاد و ارتقا بهره وری در زراعت و باغبانی در روستا (امتیاز از ۰ تا ۵ در هر آیتم): این سوال نیز به مانند سوال قبل هیچ موضوعیتی برای بررسی ندارد. بطور کل "ارتقاء بهره وری" مربوط به کدام بند شرح خدمات است؟

سوال شماره ۱۴. موانع استفاده و گسترش فناوری های نوین آبیاری (قطره ای، تحت فشار و ..): این سوال ممکن است برای تمام منظومه ها موضوعیت نداشته باشد ولی با اینحال موانعی که ذکر شده است در زمره موارد فرعی قرار دارد. اصولا فرآیند استفاده از سامانه های نوین آبیاری بسیار فنی و به شرایط مختلفی وابسته است. به عنوان مثال مهمترین مانع توسعه این نوع سامانه ها تامین انرژی مورد نیاز یعنی برق می باشد. اصولا تعیین نوع فناوری این سامانه ها تابعی از شرایط فنی، اقتصادی و اجتماعی است. نوع کشت، وضعیت اقلیمی، وضعیت تامین انرژی، اندازه قطعات اراضی و ... عواملی هستند که در تعیین نوع سیستم و توسعه آن نقش اساسی دارند.

سوال شماره ۱۵. پنج مانع اصلی توسعه بیمه محصولات کشاورزی در روستا: ضرورت طرح این سوال مشخص نمی باشد؟ آیا بیمه محصولات کشاورزی و موانع توسعه آن خیلی اثرگذار است؟ و یا دانستن آن چه کمکی در مطالعات خواهد نمود؟

سوال ۱۷. ارتباطات و جریانهای اجتماعی بین روستایی یا با مناطق دیگر: برای این سوال از گزینه های بهتری می توان استفاده نمود ولی در گزینه های موجود سطر آخر " وجود تنش ها و اختلافات اجتماعی و تاریخی با روستاهای مجاور مثل اختلاف بر سر مالکیت اراضی و منابع آب " این گزینه بطور کل ناقض سوال اصلی بوده و ضرورتی برای طرح آن نمی باشد.

سوال ۲۲. ارزش اقتصادی بهره برداری شده از منابع طبیعی و زیست محیطی روستایی: این سوال مبهم و نیاز به بازنگری دارد. به عنوان مثال منظور از شاخص چیست؟ و یا تعداد گردشگر چه ربطی به موضوع چوب بهره برداری شده دارد؟ و یا تعداد گردشگر چه ربطی به پرورش آبزیان دارد؟ و یا منطقه حفاظت شده چه ارتباطی با گردشگران دارد؟

سوال ۲۴. ایل ها، طایفه ها و تیره های ساکن در روستا: استفاده از کلمه ایل برای روستاها معمولاً نامانوس بوده و اصولاً در مورد کانون های اسکان عشایر که تبدیل به روستا شده اند مصداق دارد.

سوال ۳۴. نهادهای محلی مشارکت کننده در توسعه روستا: هیئت های مذهبی و جلسات قرآن اصولاً چه نقش و یا تأثیری در توسعه روستا دارند؟

سوال ۱۰. توسعه کالبدی. بند ۲ سوال ۱۰ ضرورتی برای طرح ندارد زیرا ماهیت این مطالعات ارزیابی طرح هادی نمی باشد.

در یک جمع بندی کلی می توان به ایرادات ساختاری پرسشنامه روستا علاوه بر مسایل مطرح شده به موارد ذیل اشاره نمود:

۱- پرسشنامه تهیه شده علیرغم زحمات تیم مطالعه بسیار عجولانه تهیه شده و به نظر ساختاری دارای انسجام لازم می باشد.

۲- پرسشنامه تهیه شده قادر به تامین نیازهای شرح خدمات در تمامی ابعاد نمی باشد و برخی مباحث به ویژه در جریان، پیوند و ارتباطات و دستیابی به پیشنهادات و موضوع تشکیل هسته های مشاورتی مغفول مانده است.

۳- به لحاظ تکنیکی ایجاد یک روند منطقی در پرسشنامه برای شروع بحث و خاتمه آن باید دارای ساختاری باشد که پرسش شونده تا پایان همراهی نماید. که در این پرسشنامه تا حدودی این ضعف مشاهده می شود.

۴- اصولاً در تهیه پرسشنامه نحوه طرح سوالات و صفحه بندی باید بگونه ای باشد که در حین تکمیل پرسشنامه، ورود اطلاعات و استفاده از داده های آن براحتی امکانپذیر باشد که نحوه آرایش سوالات به گونه ای است که در تمامی مراحل کار را دشوار می نماید.

۵- فصل بندی و شماره گذاری سوالات نیاز به بازنگری مجدد دارد.

۶- طرح سوالات به گونه ای است که طرح می باید اشراف کامل بر موضوعات فنی و مسایل روستایی داشته باشد و یا حداقل از تیم های تخصصی مشورت های لازم را دریافت نماید.

۷- آیا با توجه به شرایط محیطی، اجتماعی و فرهنگی متفاوت منظومه ها و گستردگی استان زنجان و تنوع اقلیمی، محیطی و اجتماعی آیا این پرسشنامه قابل استفاده است؟ قاعدتاً پرسشنامه هر منظومه با توجه به ارزیابی اولیه از روشهای محدود طرح تهیه می شود و الزاماً نمی توان از یک پرسشنامه واحد برای تمام منظومه ها استفاده نمود.

۲- پرسشنامه افراد

در خصوص پرسشنامه تهیه شده برای افراد از دو وجه قابل بررسی است یکی از بعد فنی و دیگری سوالات طرح شده. در خصوص سوالات طرح شده فقط به ذکر این نکته بسنده می شود که گویه های مورد استفاده صرفاً ارتباطی با موضوع سوال نداشته و همگی نیاز به بازنگری دارند. ولی آنچه در اینجا اهمیت دارد بعد فنی می باشد که به آن پرداخته می شود.

وقتی از گویه برای پرسشنامه استفاده می شود، بدین معناست که هدف تبدیل داده های کیفی به داده های کمی و قابل اندازه گیری می باشد. بنابراین در چنین سوالاتی چهار اصل بسایر مهم می باشد:

۱- کفایت تعداد نمونه ها

۲- همبستگی بین گویه ها

۳- پایایی و روایی

۴- با توجه به اینکه در گویه ها از طیف پنج گزینه ای لیکرت استفاده می شود، نحوه پرسیدن سوال و یا توجیه کامل پرسشگر و پاسخ دهنده بسایر دشوار است به ویژه در جامعه روستایی که احتمال خطا در تکمیل پرسشنامه بسیار زیاد است.

علی ایحال با توجه به ماهیت پرسشنامه کفایت تعداد نمونه ها بحث بسیار مهمی می باشد که بر این اساس قاعدتا در هر روستا حداقل باید ۱۰ درصد از تعداد خانوارها به عنوان نمونه انتخاب و پرسشنامه تکمیل گردد. با توجه به مقیاس سکونتگاههای روستایی بر پایه تعداد خانوار میزان ده درصد نیز کفایت نمی نماید. بلکه می باید در هر روستا حداقل ۴۰ پرسشنامه افراد تکمیل شود تا تعداد نمونه ها برای تحلیل سوالات کافی باشد. در صورت عدم کفایت نمونه ها تحلیل بدست آمده فاقد اعتبار خواهد بود. از سوی دیگر اعمال چنین روشی تعداد نمونهها بسیار زیاد خواهد بود که علاوه بر هزینه فراوان به مشاور، مستلزم صرف زمان زیادی خواهد بود. برای دستیابی به اهداف مورد نظر از روشهای دیگری مانند پرسشنامه روستا یا برگزاری کارگاههای مشارکتی استفاده نمود. به عنوان مثال شهرستان سلطانیه دارای ۴۵ سکونتگاه روستایی است که با احتساب برای هر روستا ۴۰ نمونه می باید، ۲۲۰۰ پرسشنامه تکمیل گردد.

با این توصیف این مهندسین مشاور پرسشنامه های مربوط به طرح توسعه پایدار منظومه های روستایی و طرح توسعه روستایی و اشتغالزایی را تا ۱۳۹۷/۰۷/۲۲ ارایه خواهد نمود.